

Eliška Nová

LIDOVÉ NOVINY

Magistrála není hodna města jako Praha

Urbanista Jan Gehl má spolupracovat s Prahou na zlidštění magistrály. Je jako řeka, která vytváří bariéru ve městě, říká.

Co přesně máte v Praze dělat?

Doufám, že dvě věci. Za prvé, já a můj tým snad změníme způsob přemýšlení o kvalitě města, aby se pozornost obrátila z technokratického plánování na městské plánování zaměřené na lidi. Za druhé jsme byli požádáni, abychom se zaměřili na jeden z nejkomplikovanějších problémů města, na magistrálu.

Jak na vás působí?

Je jako řeka, která vytváří bariéru ve městě. Zpřetrhává spojení mezi Prahou 1 a Prahou 2. A lidé musí tu bariéru překonávat. Mělo by to přitom být tak, aby ji lidé překročili velmi jednoduše, se stylem, komfortně a bezpečně. Znovu tyhle dvě části města spojit je velmi těžký úkol. Další věc je, že prostředí magistrály by mělo být o mnoho přívětivější, měl by to být městský bulvár. Auta by tam měla jezdit pomaleji. Lidé nejezdí rychle po krásném městském bulváru. Tady se to ale děje, což přináší rezidentům více hluku a víc komplikací, jak přejít silnici. Ale můžu říct, že to s městem dělá opravdu hrozně věci, například odříznutí Národního muzea od náměstí. Všechno tohle nemůžete spravit hned, ale musí to být pojmenováno, protože to není hodno města, jako je Praha.

Včera jste se byl u magistrály podívat. Můžete jmenovat dvě nebo tři věci, které jsou úplně špatně?

Viděl jsem mnoho věcí, které nefungovaly dobře. Viděl jsem také mnoho výzev. Nevím, kterou z nich teď jmenovat, raději bych počkal, až se na to se svým týmem pořádně podívám. Co můžu říct, je, že pohyb po magistrále by měl být přívětivější a pomalejší. A přecházení jednodušší a bezpečnější.

Podél magistrály projde denně zhruba stejný počet lidí, jako projede aut. Mělo by být těch aut méně?

Obecně doufám, že množství dopravy v Praze se časem sníží. Je tady skutečně velký provoz. Jak jsem říkal, dobrá cesta, jak dopravu snížit, je omezit rychlost. Ale je několik způsobů, jak takhle divokou ulici přetvořit na městskou třídu. Příkladem může být Champs Élysées, kde projedou denně desítky tisíc aut, ale mají také velmi hezké chodníky. O mnoho krásnější místo z ní dělají také stromy. V Paříži je spousta míst k inspiraci.

Takže magistrála je celá špatně?

Ano. V Sydney měli stejnou ulici, jako je tahle. V plánu na rok 2030 už s ní nepočítají. Není řečeno, jak přesně se jí chtějí zbavit, ale všichni souhlasí s tím, že taková bariéra ve městě být nemůže. Je postavena podle socialistického myšlení. Časem se určitě najdou jiné způsoby, jak řešit mobilitu ve městě. Takže i magistrála jednou zmizí. Je věcí minulosti, ukázka toho, jak se v minulosti plánovalo. Než najdeme nové řešení dopravy, musí se tady udělat to nejlepší, co půjde.

Je ale něco, co by se vám líbilo, co nebylo tak hrozně?

Ne. To, jak končí nahoře Václavské náměstí, a fakt, že se nemůžete dostat k významným budovám, je neakceptovatelné. Když jsem cestoval do Brna, jel jsem autem z letiště a k mému velkému překvapení jsem najednou projížděl centrem města přes jedno z hlavních náměstí Prahy.

Mluvil jste o technokraticismu. Je Praha technokratická?

Nevím. Bývala taková. Všechna socialistická města byla velmi technokratická a pro lidi nezbývalo místo. Některá z nich se změnila hodně, jiná málo. Kde je Praha teď, nevím. Ale mnoho měst v současnosti mění svoje myšlení. Lidé vnímají města v 21. století jinak. Jsou nové hodnoty a nové výzvy. Mezi hodnoty patří živoucí město, kvalita života. Výzvou je udržitelnost.

V jedné své knize jsem popsal tři typy města. Tradiční, jako jsou například Benátky, kde všechno dělají lidé. Okupovaná města, kam vtrhla auta a všechno ostatní vystrčila. Když jsem si tu knihu procházel, zjistil jsem, že u této kategorie je fotografie z Prahy, z Malostranského náměstí plného aut. Teď mi řekli, že auta už tam nejsou. Po 16 letech od doby, kdy byla fotografie pořízena! Tuhle fotku ukazují jako příklad opravdu špatného místa pro parkování. Vedle Prahy jsou pak fotografie ze Saúdské Arábie, z Estonska, a je mi trochu smutno, že Praha je v téhle společnosti. Třetí kategorií jsou znovudobytá města, kde se rozhodli, že lidé byli odstrkovaní už příliš dlouho. A na mnoha místech se jim povedlo to změnit.

Dánský architekt a urbanista Jan Gehl

V 60. letech začal v Kodani zkoumat, jak lidé využívají veřejná prostranství. Na základě toho pak začal přeměňovat města tak, aby byla přátelská pro lidi. Po odchodu z Dánské královské akademie výtvarných umění založil konzultační společnost Gehl Architects, od té doby si ho s jeho týmem najímají po celém světě.

Proměnil New York, Londýn, Moskvu, Istanbul, Melbourne, Mexico City nebo Sao Paulo.

Napsal také několik knih, z nichž v češtině vyšly tři – Život mezi budovami, Nové městské prostory a Města pro lidi. V březnu Gehla oslovil také pražský Institut plánování a rozvoje – s Prahou se má nyní podílet na kultivaci severojižní magistrály a jejího okolí.

[NOVÁ, Eliška. Magistrála není hodna města jako Praha. In: Lidové noviny, 19. 10. 2016, s. 5. © MAFRA, a. s. 2016, ISSN 0862-5921. Publikováno se svolením redakce.]

Sociální byty nejen pro chudé, ale pro všechny

Bytová politika Vídně umožňuje širokým vrstvám obyvatel dosáhnout na dostupné bydlení. Aby systém sociálního bydlení fungoval, musí z něj profitovat všichni, nejen nejchudší.

„Griaß di, Oida!“ zdraví mě v typickém vídeňském dialektu třicátník Martin. Adresu jsem našel poměrně snadno, než jsem však dorazil ke dveřím jeho bytu, chvíli jsem bloudil. Komplex z třicátých let v desátém vídeňském okrese není totiž jen obyčejný bytový dům. Takzvanou Gemeindebau tvoří přes čtyři stovky bytů v několika budovách, rozlehlé dvory navzájem propojené temnými průchody, množství zeleně, laviček a míst k relaxaci. Samozřejmostí je vlastní mateřská škola.

Podobných Gemeindebau – doslovný překlad zní obecní stavba – jsou po rakouské metropoli rozestry dva tisíce. Právě ty tvoří základ vídeňského systému sociálního bydlení, který do města jezdí studovat odborníci z celého světa a jenž Vídeň pravidelně katapultuje na přední příčky žebříčku nejlepších míst k životu na světě.

Plány na dostupné sociální byty má i v Česku ministryně práce Michaela Marksová. Podle chystaného zákona by obce měly povinně přidělovat byty nízkopříjmovým skupinám obyvatel, které za bydlení platí alespoň 40 procent čistých příjmů a po této platbě jim nezbude víc než 1,6násobek životního minima.

Do této kategorie by zřejmě spadal i Martin. Vyučený malíř se po několika letech bez práce překvalifikoval na zvukaře a několik nocí v měsíci nyní pracuje ve vídeňských hudebních klubech. Zbytek živobytí čerpá ze štědrého rakouského sociálního systému, a i když peněz nemá žádný nadbytek, i díky nízké činži dokáže své potřeby poměrně dobře pokrýt.

Jenže ve vídeňských Gemeindebau zdaleka nebydlí jen lidé, jako je on. Na zvoncích lze vyčíst řadu turecky znějících jmen, ale také typicky německá příjmení, která jsou nezřídka doplněna o titul Dr. či Ing.

V obecních či družstevních bytech, které se od sebe navzájem příliš neliší a v obou

určuje ve velké míře výši nájmu město, žije 45 procent obyvatel Vídně. Jde o širou vrstvu od nejchudších až po vyšší střední třídu. A to je podle Daniela Glasera z odboru bytové politiky magistrátu základem úspěchu vídeňského modelu. Ale také rozdíl oproti systému, který se chystá zavést česká vláda.

„Sociální bydlení má smysl pouze v případě, pokud na něj teoreticky dosáhne 80 procent obyvatel,“ říká Glaser. Ten se právě rozloučil se skupinou bytových úředníků z Berlína. Německé hlavní město trpí prudce rostoucími nájmami, bydlení se stává těžko dostupným luxusem už i pro střední třídu, takže Němci do Rakouska přijeli zjistit, jak ze začarovaného kruhu ven.

Důvodů, proč sociální byty musí být dostupné prakticky pro každého, je podle Glasera několik. První je politický. Ať už je u moci levice, či pravice, kdokoliv, kdo by se pokusil dotované bydlení omezit, šel by proti svým vlastním voličům. Zároveň však systém funguje jako celek v souladu s komerčními nájmami. Skutečnost, že každý dosáhne na regulované nájemné okolo 7,50 eura (asi 200 Kč) za metr čtvereční, brzdí i růst komerčních činží.

Podle serveru Immopreise.at tak nájmami ve většině vídeňských okresů stagnují, v některých dokonce klesají a nahoru jdou jen na nejjednodušších adresách. Ať už tedy Vídeňané bydlí v obecním, družstevním nebo privátním nájemním bytě, jejich výdaje na bydlení tvoří menší procento příjmů, než je obvyklé v jiných západních metropolích. „V zemích, kde je bytový trh liberalizovaný, panuje trvalý nedostatek bytů a lidé bydlí velmi draze. Trh není schopen pokrýt základní potřeby. To je v Rakousku jiné, i když to někomu s neoliberalními názory může připadat jako socialismus,“ hodnotí Glaser.

Vídeňský model sociálního bydlení však není zadarmo. Město každý rok vydá na výstavbu bytů s regulovaným nájmami, rekonstrukce a příspěvky na bydlení 600 milionů eur, tedy více než 16 miliard korun. To je zhruba pět procent rozpočtu města a více, než za rok rozdává na příspěvků na bydlení celé Česko.

Polovinu z částky spolkykají výhodné dlouhodobé půjčky investorům do nové bytové výstavby s úrokem jedno procento. O ty si může zažádat městská společnost Wiener Wohnen spravující obecní bytový fond stejně jako družstva

a soukromí investoři. U posledně zmínovaných však podle Glasera není zájem nijak valný, jelikož kredit je vázán na splnění řady podmínek.

„Je potřeba se vejít do limitu pro maximální stavební náklady na jeden metr čtvereční, určená je i maximální výše nájmu. Nájemníky do třetiny bytů pak vybere samo město,“ vypočítává podmínky Glaser. Návratnost takové investice se podle něj pohybuje do 3,5 procenta ročně, ale většinou ještě níž. U čistě komerčních projektů to bývá i sedm procent. Výhodou nízkouročených půjček je, že se městu v následujících letech vrací a splátky pokryjí zhruba třetinu ročních výdajů.

Zbylých 400 milionů získává město ze státní kasy. Ta má na to zřízený stálý zdroj příjmů. Zaměstnanci a zaměstnavatelé v Rakousku odvádějí každý měsíc po půl procentu ze mzdy jako příspěvek na dotované bydlení. Historie odvodu sahá až do doby po druhé světové válce, kdy byl zřízen jako poplatek Spojencům za správu země. Záhy se však transformoval jako zdroj prostředků na obnovu zničených měst.

Sociální bydlení ve Vídni

7,50eura za metr čtvereční činí měsíční výše nájmu v bytech dotovaných vídeňským magistrátem.

220 tisíc obecních bytů obývá zhruba 500 000 Vídeňanů.

183 tisíc družstevních bytů obývá asi 350 tisíc Vídeňanů.

45 % Vídeňanů celkem bydlí v jedné z forem sociálního bydlení.

13,4 milionu metrů čtverečních pronajímá celkem město Vídeň.

2 000 Gemeindebauten, tedy obecních bytových komplexů, stojí ve Vídni. Nejstarší se začaly stavět v roce 1916, nejmladší v roce 2004.

1 586 domovníků o Gemeindebauten pečuje.

Sociální bydlení v Česku

- Dostupnost nájemního bydlení ovlivňovala v prvních dvou dekadách po roce 1989 regulace cen. Ta před definitivním zrušením v roce 2012 způsobila situaci, že ve velkých městech bylo tržní nájemné zpravidla několikanásobkem toho regulovaného.

- Aktuálně zákon o obcích soustřeďuje rozhodování o bytové politice do rukou obecní rady. Ta rozhoduje o způsobu přidělování obecních bytů nebo o zřízení a podmínkách užívání sociálních bytů. Zejména ve statutárních městech, kde má bytový fond jak magistráty, tak městské části, se situace často liší

„ulici od ulice“. V posledních letech navíc převažoval trend privatizace městských bytů, tudíž se městské bytové fondy zmenšily.

- Změnou a vykročením k vídeňskému modelu má částečně být právě projednávaný Zákon o sociálním bydlení. Ten má podle ministerstva práce a sociálních věcí primárně zamezit tomu,

aby rodiny s dětmi končily na ubytovnách či na ulici. Zároveň ale skupinu lidí s nárokem na přidělení bytu se sociálním nájemným definuje velmi podobně jako ty, kteří mají nyní nárok na příspěvek na bydlení. Šlo by tedy dohromady o 800 tisíc lidí.

[BROŽ, Jan. Sociální byty nejen pro chudé, ale pro všechny. In: *Mladá fronta Dnes*, 15. 10. 2016, s. 11. MAFRA, a. s. ISSN 1210 1168. Publikováno se svolením redakce]

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Zahraniční ohlasy na publikaci o urbanistické kompozici

Publikace *Principy a zásady urbanistické kompozice v příkladech*, kterou zpracoval Ústav územního rozvoje, a garantovalo Ministerstvo pro místní rozvoj, sklízí pozitivní ohlasy v České republice i v zahraničí.

Publikace byla vytištěna jako mimořádná příloha časopisu *Urbanismus a územní rozvoj*, byla distribuována do téměř dvaceti knihoven vybraných vysokých škol. Prostřednictvím Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR či Svazu měst a obcí byla nabídnuta široké veřejnosti. Publikace je naplněním jednoho z opatření Politiky architektury a stavební kultury, kterou připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj a schválila vláda.

Architekt Vladimír Matuš, žijící v kanadském Torontu, hodnotí publikaci následovně: „*Od poloviny sedmdesátých let, kdy jsem se rozhodl žít ur-*

banismem na plný úvazek, shromáždil jsem rozsáhlou kolekci urbanistických manuálů, příruček, publikací a referátů z celého světa. Bez nadsázky, mohu Vám říci, že tato ÚÚR publikace je jedna z nejlépe zpracovaných urbanistických manuálů v dané kategorii. Doufám, že mimořádně kvalitní práce autorů bude řádně oceněna. Podle mého úsudku, „Principy...“ by se měly stát vysokoškolskou učebnicí a povinnou četbou pro každého, kdo má zájem podílet se na městském a regionálním plánování. Formát a obsahové uspořádání nejen zaujme profesionálního urbanistu/plánovače, ale je i snadno srozumitelné pro studenta nebo laického čtenáře.“

Zdarma je publikace ke stažení na stránkách Ústavu územního rozvoje v sekci Územní plánování a stavební řád nebo na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj.

[Tisková zpráva MMR z 2. 11. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

Na rozvoj regionů půjde půl miliardy korun

Obnova a rozvoj venkovských oblastí je jednou z priorit Ministerstva pro místní rozvoj. Od 13. října lze žádat dotaci na opravu místních komunikací, kapliček, ale třeba i na projekty komunitního života v obci či projekty spolupráce obcí. Stranou nezůstanou ani vítězové soutěže Vesnice roku. Žadatelé mohou žádosti o podporu podávat od 18. října až do 30. prosince 2016.

„Život na venkově má svůj specifický ráz. Obdivujeme tradice jednotlivých regionů, ale to zdaleka nestačí. Starostům zejména těch menších obcí je třeba také finančně pomáhat s investicemi. Proto opět vyhlášíme program obnovy a rozvoje venkova,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová. V příštím roce tak Ministerstvo pro místní rozvoj podpoří v obcích do tří tisíc obyvatel hned několik druhů projektů. Na rekonstrukce místních komunikací je připraveno 250 milionů korun, na obnovy drobných sakrálních staveb v obci je to 35 milionů korun, na podporu zapojení generací do komunitního života v obci 178 milionů korun, na podporu spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova 7 milionů korun a vítězové soutěže Vesnice roku obdrží celkem 30 milionů korun.

Možnými žadateli jsou obce na území České republiky, jejichž počet obyvatel nepřesáhne 3 000. Výše dotace na jeden projekt se dle jednotlivých dotačních titulů pohybuje mezi 50 a 80 procenty užitelných nákladů, maximálně pak 200 tisíc až 1 milion korun opět dle dotačního titulu.

Více informací k výzvě a způsobu podávání žádostí včetně textu podprogramu a hodnotících kritérií je na webových stránkách MMR.

[Tisková zpráva MMR z 18. 10. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

Obce mohou žádat o dotaci na pořízení územních plánů

Ministerstvo pro místní rozvoj vyhlásilo 17. října výzvu k předkládání žádostí o poskytnutí dotací (s možností vícele-

tého financování) z programu „Podpora územně plánovacích činností obcí“ pro rok 2017 na dotační titul „Územní plán“. Pro žadatele je připraveno dvacet milionů korun. Žadatelé mohou žádosti o podporu podávat od 17. října 2016 do 30. prosince 2016.

„Po zkušenosti z výzvy pro rok 2016, kdy zájem o dotace na územní plány byl obrovský, jsem ráda, že mohu opět vyhlásit tuto výzvu a pomoci tak malým obcím v jejich územním rozvoji,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

Dotace je zaměřena na zpracování územních plánů obcí. Mezi uznatelné náklady

patří zpracování návrhu územního plánu pro společné jednání a zpracování návrhu územního plánu pro veřejné projednání (včetně případného posouzení vlivů územního plánu na udržitelný rozvoj území, pokud bude požadováno).

Možnými žadateli jsou obce na území ČR (mimo obce s rozšířenou působností, hl. město Prahu a mimo obce, které pořídily/pořizují územní plán a byly/jsou příjemcem dotace na pořízení návrhu územního plánu z Integrovaného operačního programu nebo z Programu rozvoje venkova).

Výše dotace na jeden územní plán je stanovena ve výši max. 80 procent sku-

tečně vynaložených uznatelných nákladů, maximálně však 400 000 Kč. Tato dotace může být poskytnuta obcím, které nemají žádný územní plán nebo mají územní plán obce nebo územní plán sídelního útvaru a jeho platnost skončí do 31. 12. 2020 (tj. územní plán schválený před 1. 1. 2007).

Více informací k výzvě a způsobu podávání žádostí včetně textu podprogramu, hodnotících kritérií a metodického pokynu k výzvě je na webových stránkách MMR.

[Tisková zpráva MMR ze 17. 10. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]